

Politik Bir Ekmek Suriye ve Türkiye-İran-Irak-Mısır Dörtgeni

İçeriği Yazar: [Deniz Demir](#) [1] Zaman: Per, 07/02/2013 - 08:53

Yazar: Deniz Demir

Yazının Yazıldığı Tarih: 06.02.2013

Kuşkusuz gündemde ki en ağır başlıklardan biri de Suriye. Peki bu salt önem neden Suriye'yi ön plana atıyor. Bölge ülkelerin Suriye üzerinde ki politik yaklaşımlarını ele almanın buna bir nebze de olsa cevap olacağını sanıyorum.

TÜRKİYE: Bölge üzerinde tartışmasız kilit bir ülke .Suriye özelindeyse bu önemi bir kat daha artırıyor.

Suriye ile Arap olmayan bu kuzey komşusu arasında uzunca bir kara sınırı mevcut. Hemen hemen her konuda Suriye ile devamlı bir etkileşim söz konusu. **Fırat ve Dicle** gibi iki önemli koluyla Suriye için **bir ŞATTÜL-ARAP** dan ziyade bir can damarı. Özellikle aylar öncesine bakıldığında iki komşu ülke arasında siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel iş birliği ve etkileşimin giderek yükselen bir grafik çizdiği görülüyor. Paylaşılan ortak coğrafya, yaşanılmış ortak tarih, sınır ilişkileri vs. iki ülkeyi her dönemde birbirine yakın kılmış birkaç faktör. Her ne kadar geçmişte bir takım sorunlar (Hatay Sorunu- A.Öcalan'ın Şam'da himaye edilmesi) olsa da iki ülkenin genel olarak olumlu bir iletişim içinde olduğu aşikardı. Türkiye edindiği yeni dış politika ile kimilerine göre bir eksen kayması yaşamış kimilerine göre ise bir neo Osmanlılık anlayışına bürünmüştü. Bu yeni dış politika anlayışında ortak tarih, ortak kültür vs. sahip olduğu ülkelerle ve en önemlisi komşu ülkelerle sıfır sorun elzemdi. Ancak yaşanan son olaylarla gerek komşu ülkelerle gerekse de Suriye özelinde bu yeni dış politikanın aksine sorunlar ardı ardına patlak verdi. Türkiye, Suriye konusunda başta takındığı dialog tavrını bir kenara bırakmış; yaptığı sert Esed çıkışlarıyla muhaliflerin yanında yer aldığını ve bir dönem ortak bakanlar kurulu toplantısı dahi yaptığı Esed'i çizdiğini ilan etmişti. Bunun karşılığında da ülke topraklarına binlerce mülteci göçü başlamış, **Esed** ordusunca Türk topraklarına bombalar ardı ardına düşmüş ve bir **Türk F4 savaş uçağı** iki pilotuyla birlikte Suriye Ordusu tarafından vurularak Akdeniz'in serin sularına çakılmıştı. Tüm bu olaylar karşısında **sn. Başbakan'ın:** "Bu iş iki ayda biter, Esed gider." şeklindeki açıklaması Şam'da ki Baas rejiminin ömrünün sorgulanmasına neden olsa da geçen süreç sn. Başbakan'ı yanıltmış gibi. Her geçen gün artan şiddet eylemleri, verilen kayıplar, Esed'in hala devlet başkanı sıfatıyla Şam Sarayı'nda yönetime devam etmesi vs. Türk dış politikasının Suriye'deki kanadının ve genellemeye bölge üzerinde ki etkisinin sorgulanmasına neden oluyor. Acaba Ankara'da ki hesap Şam'da tutmuyor muydu? Peki Türkiye bu dönemde neden muhaliflerle olağandışı bir sempati duymaya başlamış; açık bir destek vermiş; Özgür Suriye Ordusu adı verilen yeni yapılanmaya ülke topraklarını açarak sıcak finans desteği sağlamıştı? Hatta ve hatta ÖSO karargahının Hatay'da olduğu iddia edilir olmuştu. Türkiye'nin böyle bir durum takınmasının elbette ki su götürmez nedenleri var. Bunlara kısaca değinmek gerekirse; **yöneticilerinin Nusayri, halkının çoğunluğunun Sunni olmasının yanında Hristiyan, Yezidi gibi unsurlara ek olarak Arap, Türk ve Kürt yapılarına da ev sahipliği yapan Suriye'nin çok renkli bir yapı sergilediği açık.** Olası bir kargaşayla birlikte görülecek Suriye'de ki bölünmenin Türkiye için en büyük sonuçlarından birinin bölgede ki PYD benzeri Kürt yapıların kuzey Suriye'de Türk sınırına paralel olarak kurabilecekleri bağımsız bir Kürt devleti ya da bu unsurların PKK benzeri bir yapı oluşturmaları söz konusu olacaktır. Oluşturulacak bağımsız bir Kürt devleti'nin Kuzey Irak bölgesel

yönetimiyle birleşip büyük Kürdistan diye tabir edilen yapılanma içerisine girebilme ihtimalleri ve bu organizmaya Türk sınırları içerisindeki Kürt grupları da katma fikri Türkiye için ciddi bir sorun teşkil edecektir. Ayrıca kuzey Suriye’de olası bir PKK benzeri yapılanmanın Türkiye’yi terörle üç cephede mücadeleye mecbur bırakacağı ve bu mücadelede Türkiye’nin elini zorlaştıracığı diğer bir labirent olarak duruyor. Türkiye böyle bir durumla karşı karşıya kalmamak için bölgede ki **Türkmen** nüfustan üst seviyede yararlanma yolunu seçerek bölgede PYD tarzı bir yapılanmaya karşı silahlı Türkmen unsurları kullanmayı amaçlamış gibi. Bu unsurları ilk etapta Esed rejimi için ileri vadede ise kuzey Suriye’de ileri karakol görevi için kullanması Türkiye açısından atılacak bir adım olarak görülüyor. Türkiye’yi ilgilendiren diğer bir noktaysa ülkedeki ağırlıklı Sunni nüfus.Oluşturulacak yeni Suriye’de devletin etkin kurumlarına hatta ve hatta devlet başkanlığına Sunni isimlerin getirilmesi yaratılacak birkaç diyagramdan biri. Böylece Türkiye ağırlıklı olarak aynı mezhebi paylaştığı bu yeni yönetimle diyalog ve etkileşimini bir kat daha güçlendirebilecek; Saddam sonrası oluşan yeni Irak’ta ki gibi Şia kökenli bir Nuri El Maliki sorunu yaşamayacaktır.Ayrıca yönetim kademesinin Sunni ağırlıklı olması yeni yönetimin İran’ın etkisine girmesini önleyecek ve bölgedeki liderlik tahtasında Türk tarafına daha hareketli bir ortam yaratacaktır. Bunların yanında Suriye’nin toprak bütünlüğünün korunup; yeni geçişin bir an önce hayata geçirilmesiyle Türkiye karşı karşıya kaldığı yoğun Suriyeli göçünden de kurtulacak ve istenilen sonuçların elde edilmemesiyle uzayan olası bir süreçte mülteci sorunuyla karşı karşıya kalmayacaktır. Kurulacak yeni Suriye’nin her şeyiyle yeni olacağı aşikar. Bu süreçte bölgeyi çok iyi yorumlayan Türk yatırımcıların üstleneceği ekonomik atılımlar; geliştirilecek sosyal,siyasal ve kültürel ilişkilerle Türkiye Suriye pastasından oldukça kazançlı paylar alabilecektir.

İRAN: Yaptığı çıkışlarla tipik acem politikası güden İran’da ağırlığın ruhani liderlerde olduğu su götürmeyen bir gerçek. Mevcut rejim kuşkusuz bu etki içerisinde ve mezhep olarak Suriye yönetimine daha yakın. Ayrıca İsrail ve batılı güçlerde iki ülkenin hedefinde olan isimler. **Geçmişten süregelen ortaklıklar; İran’ın stratejik nokta ve kendisi için Akdeniz’de bir hareket noktası olarak Suriye ‘yi görmesi; iki ülkenin de Rusya gibi bir devle olan dostane ilişkileri kayda değer diğer noktalar. Ayrıca İran’ın İslam liderliğine ek olarak özelde geliştirdiği bölge liderliği ve dünya realitesinde etkin güç olma hedefleri terazinin diğer ağır kefesidir. İran’ın bu hedeflerini gerçekleştirmesi için bölgesinde geçmişten beri sürekli potansiyel rakip gördüğü Türkiye’yi ve gittikçe artan etkisini kırmaması gerek.** Bunun için de Esed gibi bir müttefiğin hem bölgede hem de İsrail’e karşı Akdeniz’de var olup; ileri karakol görevini müttefik sıfatıyla yerine getirmesi elzem. Aksi olur eğer Esed giderse bu durum İran’ın hareket alanını kısıtlayacak; Lübnan’daki Hizbullah unsurlarıyla arasına tampon girmesine de sebep olacak ve Türkiye ile birlikte batının elini güçlendirecektir.

MISIR: Son dönemlerde yaptığı çıkışlarla bölgedeki gücünü arttırmaya çalıştığı son derece açık. Bunun için güç kazabileceği birkaç nokta var. Bunlardan biri yıllardır süren FİLİSTİN-İSRAİL sorunu. Son dönemlerde mevcut iki ülke arasında yapılan uzlaşma görüşmelerinin Kahire’de yapılması Mısır’a bu hedefleri için bazı kazanımları sağladığı ortada. Ancak aslan payı Suriye’de. Bunun içinde olabildiğince etkin görünmek temel hedef. Burada bir anti parantez açmak yerinde olacaktır: Mısır dönüşümünü yakın zamanda gerçekleştirdi. Sancıları devam etse de iyi kötü yoluna devam etmeye çalışıyor.Bunu yaparken de içe kapalı pasif bir politika yerine özellikle **Mursi**’nin öncülüğünde aktif ve bölgesel endeksli bir dış politika izlemesi oluşturulacak yeni Suriye içinde bir örnek teşkil etmesini sağlıyor. Yeni Suriye’den elde edeceği ekonomik,siyasal,sosyal ve kültürel kazançlarda diğer artı değerler. **Müttefikleriyle birlikte Esed’in gitmesinden yana bir tavır takınması** bu şekilde yorumlanmaya açık.

İRAK: Irak’ta iki başlı bir Suriye politikasından bahsetmek mümkün. **Merkezi hükümet** Şia kökenli başbakan Nuri El Maliki’nin başını çektiği unsurlarla birlikte tamamıyla **Esed**’den yana bir politika gütmekte. Bunun mezhepsel birlikteliğin yanında; İran etkisi; Suriye ile aynı kaderi paylaşarak bir bölünmüşlüğü yaşıyor olması,bölgede aktif olma isteği ve Türkiye’nin hareket alanının kısıtlanmak istenmesi gibi çok çeşitli nedenleri var. **Kuzey Irak’ta ki bölgesel hükümet** ise Esed karşıtı bir dış politika üretmiş durumda. Böylece Suriye’de ki PYD benzeri Kürt grupları tıpkı kendilerinin Irak’ta yaptığı gibi bağımsız bir hareket alanı hatta ve hatta bir egemenlik alanı oluşturabilecek. Bu oluşumla ileride bir birleşme sağlanarak olası bir Kürt devleti kurmak söz konusu olacaktır. Bunun yanında Esed karşıtı bir dış politika ile Türkiye’nin de takdiri kazanılarak son dönemlerde büyük gelişim gösteren ilişkilerin daha yüksek bir ivmeye oturtturulması söz konusu olacaktır. Yeni Suriye yolunda yapılan destekler karşılığında da oluşacak yeni Suriye’den elde edilecek siyasal,ekonomik vs.gibi kazançlar bölgesel yönetimin bölge içindeki etkinliğine olumlu katkılar yapacaktır.

Deniz DEMİR

iletisim@politikadergisi.com [2]

Yorumlar

- [Analiz](#) [3]
- [Dış Siyasa](#) [4]

Kaynak URL (02/05/2024 - 15:24 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/okur-makale/politik-bir-ekmek-suriye-ve-turkiye-iran-irak-misir-dortgeni>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/deniz-demir>

[2] <mailto:iletisim@politikadergisi.com>

[3] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/analiz>

[4] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/dis-siyasa>